

Θεωρητικό φύλλο εργασίας

Η λογική της συμπερίληψης ως συγκεκριμένη απάντηση στην κοινωνικοποίηση της αναπηρίας

Κορμός Ο της ενότητας κατάρτισης

1/ Παρατήρηση – Κατάσταση πορείας

Όταν επιτυγχάνεται η κοινωνική ένταξη, η κοινωνία πρέπει να εγγυηθεί τα θεμελιώδη δικαιώματα στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την εργασία που εφαρμόζονται για την υποστήριξη της οικογένειας, του σχολείου και της πρόσβασης στην απασχόληση.

Η προώθηση της ένταξης συνεπώς σημαίνει βελτίωση της ποιότητας ζωής και ευημερίας όλων των ανθρώπων με τη δημιουργία ενός ανθρώπινου κόσμου και την αναγνώριση του μοναδικού, μη αναστρέψιμου και απαραβίαστου σε κάθε άτομο.

2/ Διεξαγωγή - επίδειξη

Αυτό το φύλλο εργασίας αποσκοπεί στο να καταδείξει πώς οι συμπεριληπτικές λογικές φαίνεται να είναι σε θέση να ανταποκριθούν σήμερα στις ανάγκες αλλαγής που έρχονται από αυτήν την εποχή επιβεβαιώνοντας τη σημασία της εκτίμησης κάθε ατόμου και δίνοντας σε όλους τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά κοινωνική ζωή.

Η συμπερίληψη αντιστρέφει την ιδέα του καλύτερου ή του χειρότερου, των πλουσίων ή των φτωχών, του σωστού ή του λάθους δίνοντας σε όλους τους ανθρώπους την ίδια αξιοπρέπεια και συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας νέας δημοκρατικής κοινωνίας που βασίζεται στη συνεργασία, την ανοχή, την αποδοχή και την ισότητα μέσα από τη διαφορετικότητα.

Να συμπεριλάβουμε σημαίνει να δώσουμε σε όλους την ευκαιρία να συνειδητοποιήσουν, με το δικό τους πλαίσιο ζωής, τα δικαιώματά τους στην ελευθερία και την ισότητα.

Επομένως, αυτό σημαίνει ότι είναι απαραίτητο να εκτιμήσουμε τις διαφορές και όλες τις διαφορετικές ιδιαιτερότητες θεωρώντας τις ως πηγή έμπνευσης και ως εργαλείο για να οικοδομήσουμε ένα μοντέλο ζωής για την «υλοποίηση της ενότητας μέσα από τη διαφορετικότητα». (1)

Η λογική της συμπερίληψης ως συγκεκριμένη απάντηση στην κοινωνικοποίηση της αναπηρίας

Η λογική της ένταξης στοχεύει στη δημιουργία μιας νέας ανοιχτής δημοκρατικής κουλτούρας, η οποία ενισχύει τις διαφορές και τις ιδιαιτερότητες κάθε ατόμου, θεωρώντας ότι ο καθένας έχει πλούτο για να μοιραστεί.

Με αυτόν τον τρόπο, κάθε άτομο μπορεί να βρει ένα εύφορο έδαφος, όπου μπορεί να εκφράσει τα ιδιαίτερα του ταλέντα. Η συμπερίληψη είναι ακριβώς η βελτίωση της διαφορετικότητας και είναι σαφώς το αντίθετο από κάθε μορφή διάκρισης.

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος στην αναγνώριση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρίες μέσω νόμων, εθελοντικών πολιτικών κινήσεων, κοσμικών και καθολικών ενώσεων, καθώς και μέσω παιδαγωγών και της νέας παιδαγωγικής (ειδική αγωγή).

Από τη δεκαετία του 1960 και του 1970, η σημασία της ένταξης θεωρείται ως αξία διαφύλαξης και ανάπτυξης. Πρέπει να καταλάβουμε πώς αυτό ήταν χρήσιμο για τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής και πώς άρχισε να δρα για τη διάδοσή της σε όλα τα πλαίσια της ζωής: αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα άτομα με αναπηρίες είναι όλο και περισσότερο παρόντα στην κοινωνική ζωή, στο σχολείο, στα σούπερ μάρκετ, στις δημόσιες συγκοινωνίες κ.λπ.... Η παρουσία τους δεν είναι νέα, αλλά είναι πλέον κοινός τόπος. Όλοι αυτοί οι δείκτες αποδεικνύουν ότι όλο το έργο που έχει γίνει μέχρι σήμερα βρίσκεται προς τη σωστή κατεύθυνση και πρέπει να διασφαλίσουμε ότι η καλή ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρίες να είναι ίδια.

Παρά την επανάσταση που βιώνουμε σήμερα, υπάρχει μια αυξανόμενη ανάγκη εκ μέρους των ίδιων ενώσεων, οικογενειών, εκπαιδευτικών, παιδαγωγών κλπ. για τη δημιουργία μιας νέας δημοκρατικής συμπεριληπτικής κοινωνίας που θα βελτιώνει την ποιότητα ζωής όλων των πολιτών του κόσμου και ιδιαίτερα εκείνων των οποίων τα δικαιώματα δεν αναγνωρίζονται. Στην πραγματικότητα, ακόμα και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών καταγγέλλει: "Παρά τα διαφορετικά εργαλεία και δεσμεύσεις, τα άτομα με αναπηρίες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν εμπόδια στη συμμετοχή τους στην κοινωνία ως ισότιμα μέλη και υπόκεινται σε παραβίαση των δικαιωμάτων τους σε κάθε χώρα του κόσμου " (2)

Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 2006, η ένταξη γίνεται επιτακτική ανάγκη των ομάδων εργασίας της νέας δημοκρατικής κοινωνίας και η έννοια της ένταξης τίθεται σε ισχύ με την ευρωπαϊκή και την ιταλική πολιτική ατζέντα. Η Σύμβαση έχει συμβάλει σημαντικά στη μετάβαση από την έννοια της ένταξης στην κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων με αναπηρίες, φανερώνοντας την επικείμενη ανάγκη για κάθε δράση.

Η ιδέα που προωθείται είναι επαναστατική, διότι εάν προσπαθήσουμε να «βάλουμε» τα άτομα με αναπηρίες σε μια πραγματικότητα που θεωρούν «σωστή», η ένταξη αντανάκλα τώρα αυτή την πραγματικότητα σε μια επαναστατική προοπτική. Στην πραγματικότητα, το πρόβλημα της εισαγωγής ενός ατόμου με αναπηρία στην κοινωνία είναι μόνο ένα μέρος του ενδιαφερόμενου προσώπου και δεν αναμένεται καμία επίπτωση από την κοινωνική πραγματικότητα. Το θέμα είναι επομένως σε συνθήκες "προσαρμογής" να μπορεί να τροποποιήσει τις υλικοτεχνικές και οργανωτικές λεπτομέρειες της κοινωνίας: η ενσωμάτωση επομένως κατευθύνθηκε μόνο προς τα άτομα με αναπηρίες ή τα άτομα με ελλείμματα που αναφέρονται σε ειδικές κατηγορίες.

Ωστόσο, σήμερα η έννοια της ένταξης γίνεται μια ευκαιρία για ολόκληρη την κοινωνία να επανεξετάσει και να ανανεώσει τη φύση της με επαναστατικό τρόπο. Η συμπερίληψη ενισχύει τη διαφορετικότητα και μπορεί να ενισχύσει τις ιδιαιτερότητες καθενός, μεταμορφώνοντας τις κοινωνίες μας σε πραγματικές φιλικές κοινότητες που αλλάζουν ανάλογα με τις ανάγκες όλων των μελών της.

Όπως αναφέρει η Silvia Tamberi: "Η εμφάνιση της διαφορετικότητας και της αναπηρίας είναι τόσο ισχυρή ώστε τα έθιμα απορρίπτονται και οι άνθρωποι που έρχονται σε επαφή πρέπει να κάνουν αλλαγές και προσαρμογές, όπως οι δομές και το περιβάλλον." (3)

Για το λόγο αυτό, η ένταξη δεν αποτελεί πλέον μόνο πρόβλημα για τα άτομα με αναπηρίες, αλλά αποτελεί ευκαιρία για όλους τους πολίτες να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής τους. Τα κράτη μέρη της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών αναγνωρίζουν στην παράγραφο "μ" του προοιμίου: " τις υφιστάμενες συνεισφορές και τις δυνατότητες των ατόμων με αναπηρίες στη γενική ευημερία και ποικιλομορφία των κοινοτήτων τους και το γεγονός ότι η προώθηση της πλήρους απόλαυσης των δικαιωμάτων, των θεμελιωδών ελευθεριών και της πλήρους συμμετοχής των ατόμων με αναπηρίες, την αναπηρία στην κοινωνία, να αυξήσουν την αίσθηση του ανήκειν και να επιφέρουν σημαντική πρόοδο στην ανθρωπότητα, στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας και στην εξαφάνιση της κοινωνίας." (4)

Μπορούμε επομένως να πούμε ότι η ένταξη αφορά όλους τους ανθρώπους ή μάλλον την ανθρώπινη κατάσταση γενικά. Για να επαναλάβουμε την ανάγκη να θεωρηθεί η αναπηρία ως πιθανότητα για την ανθρώπινη κατάσταση και όχι ως ένα συγκεκριμένο «καθεστώς», η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία περιέλαβε τα δικαιώματα των ατόμων με και χωρίς αναπηρίες επισημαίνοντας ότι: "Η καταπολέμηση της αναπηρίας δεν σημαίνει μόνο την εστίαση στην κατάσταση ορισμένων ατόμων αλλά και στην ευαισθητοποίηση ότι κάθε δέσμευση με ένα άτομο με αναπηρία αποτελεί δέσμευση για όλους τους πολίτες, διότι η αναπηρία είναι μια πιθανότητα της ανθρώπινης κατάστασης." (5)

Να συμπεριλάβουμε μέσα που προσφέρουν σε κάθε άτομο τη δυνατότητα να είναι πολίτης με όλο τον σεβασμό που αυτό σημαίνει, να ζει σε αξιοπρεπείς συνθήκες και να συμμετέχει σε ένα ικανοποιητικό σύστημα σχέσεων. Η ενσωμάτωση σημαίνει ότι όλοι μπορούν να αισθάνονται σαν μέρος της κοινωνικής κοινότητας και μπορούν να συμμετέχουν σε ένα σχεσιακό πλαίσιο όπου μπορούν να ενεργούν, να επιλέγουν και να αναγνωρίζουν το ρόλο και την ταυτότητά τους. Η συμπερίληψη δεν είναι η άρνηση διαφορετικών ανθρώπων και δεν αρνείται την παρουσία αναπηρίας ή μειονεκτήματος αλλά θέλει να δώσει προσοχή από την απλή ανάλυση του ατόμου και το έλλειμμα του στην ανάλυση του πλαισίου μέσα στο οποίο ζει, προσπαθώντας να προσδιορίσει και να άρει τα εμπόδια στην ενεργό συμμετοχή (βιοψυχοκοινωνική προσέγγιση ICF 2001, κεφάλαιο 2)

Η συμπερίληψη συμβάλλει στην καταπολέμηση του αποκλεισμού των ατόμων με αναπηρίες στην καθημερινή ζωή και σε διαφορετικά πλαίσια, όπως: το σχολείο στο οποίο τα παιδιά αντιμετωπίζουν συχνά αποκλεισμό από την τάξη, ο κόσμος της εργασίας που ήταν πάντα απρόσιτος, ο ελεύθερος χρόνος, που χαρακτηρίζεται από μοναξιά μέσα στους τέσσερις τοίχους του σπιτιού του. Είναι επομένως σημαντικό να αλλάξουμε την αντίληψη: να φροντίσουμε το χώρο για να φροντίσει τους ανθρώπους, πηγαίνοντας πέρα από την παροχή υπηρεσιών στο άτομο και προωθώντας ευκαιρίες για διάλογο και ανταλλαγή στην πραγματική ζωή επιτρέποντας την κοινωνικοποίηση στην αναπηρία. Με αυτή την αλλαγή, ο χώρος γίνεται ο πρωτοφανής αποδέκτης της «εκπαιδευτικής» προσοχής σε αυτή τη διαδικασία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- (1) V. Piazza, Trento, (1999) "Riflessioni sulla complessità dell' integrazione e sui molti vantaggi (per tutti) che porta con sé", in D. Ianes, M. Tortello (a cura di), "Handicap e risorse per l'integrazione. Nuovi elementi di qualità per una scuola inclusiva", Erickson, page 43.
- (2) G. Borgnolo, R. De Camillis, C. Francescutti, L. Frattura, R. Troiano, G. Bassi, E. Tubaro (a cura di), Gardolo (TN), (2009), "ICF e Convenzione ONU sui diritti delle persone con disabilità. Nuove prospettive per l'inclusione", Edizioni Erickson. (Preambolo) page.176
- (3) www.accaparlante.it (articolo di Silvia Tamberi)

- (4) G. Borgnolo, R. De Camillis, C. Francescutti, L. Frattura, R. Troiano, G. Bassi, E. Tubaro (a cura di), Gardolo (TN), (2009), *“ICF e Convenzione ONU sui diritti delle persone con disabilità. Nuove prospettive per l’inclusione”*, Edizioni Erickson. (Preambolo) pag. 176
- (5) *Id.* page 178